

Rundt Om Kandidat- reformen

Mens vi venter på kandidatudvalgets afrapportering, har REVY spurgt sig for i uddannelsessektoren for at finde ud af, hvad kandidatreformen kan komme til at betyde for universitetsbibliotekerne.

□ **Rasmus Hage Dalland, redaktør REVY**

Regeringen og fire aftalepartier blev i sommeren 2023 enige om en rammeaftale for fremtidens kandidatuddannelser. Aftalen betyder, at 30 procent af kandidatuddannelserne samlet set skal forkortes eller omlægges til erhvervskandidater. Samtidig lægges der op til at nedskære otte procent af bacheloroptaget. Mens fordelingen på de forskellige fagområder er mere eller mindre fastlagt, er der stadig uklarhed omkring reformens endelige udtryk.

Lige nu arbejder et kandidatudvalg på den endelige udformning og vil komme med deres anbefalinger i efteråret 2024. På REVY er vi knap så tålmodige, og derfor har vi spurgt os for i uddannelseslandskabet for at finde ud af, hvad reformen – med alle forbehold – kan komme til at betyde for universitetsbibliotekerne.

“ Man kunne jo godt overveje, om man som samlet sektor skulle byde ind på erhvervskandidatuddannelserne og lave nogle, der er biblioteksrettede. Både i forhold til at forstå biblioteksvæsnet og sammenhængene, men også i forhold til at udvikle kompetencer inden for fx katalogisering eller informationssøgning.

–Tine Segel, DM

En bibliotekar er en funktion

Bibliotekschef på SDU, Bertil Dorch, er først og fremmest opmærksom på, i hvilket omfang bibliotekerne står over for at skulle tilpasse deres udbud af tjenester til de nye kandidatstuderende.

”Hvis man forestiller sig, at der med reformen bliver mindre tid til en kandidatstuderende til at nå igennem det, der forventes, så kan det være, at bibliotekerne skal ind og understøtte dem. Så på den måde kan det være, at vi skal tilpasse vores udbud af tjenester og services til nogle kandidatstuderende, som har mere travlt eller som tilrettelægger deres studie på en anden måde.”

I det hele taget er Bertil Dorch af den opfattelse, at kandidatreformen betyder tilpasning, snarere end omvæltning for universitetsbibliotekerne. Det gør sig også gældende for bibliotekernes rolle i at understøtte de faglige miljøer, hvor der kan ske nogle vægtforskydninger.

”Men det er en udvikling, der ikke er ny. Humaniora er fx generelt blevet mindre, mens naturvidenskabelige og tekniske fag er blevet relativt større. I og med at ønskerne til biblioteket fra humaniora-studerende og ingeniører er meget forskellige, så vil der også ske nogle skift på det helt overordnede plan. Men det er jo en bevægelse, der er foregået løbende gennem de sidste 5-10 år, så det er jeg ikke bekymret for, at vi kan tilpasse os.”

Hvad angår rekruttering af fremtidige medarbejdere til universitetsbibliotekerne, er Bertil Dorch heller ikke synderlig bekymret.

”Der findes jo ikke biblioteksuddannelser på samme måde, som der gjorde tidligere. Og derfor rekrutterer vi selvfølgelig også bredt blandt alle mulige andre akademikere. Derudover har vi haft tradition for, at nye kolleger er blevet sidemandsoplært, fordi det er sjældent, at nye medarbejdere fra start kommer med hele pakken af kompetencer i forhold til det eksisterende behov. Om en kandidatuddannelse bliver kortere eller længere betyder ikke det store, for de bliver alligevel udlært og uddannet hos os, kan man sige. Så det vil vi jo så skulle fortsætte med,” siger han.

I det hele taget er bibliotekssektoren ifølge Bertil Dorch inde i en udvikling, hvor det er kompetencer, snarere end uddannelse, der definerer hvad en bibliotekar er. Og i den sammenhæng kommer kandidatreformen hverken til at gøre fra eller til.

”Som sektor har vi jo gennem de sidste 10-15 år oplevet, at biblioteksstyrelsen og Biblioteksskolen er blevet nedlagt, mange universitetsbiblioteker er blevet lagt sammen og fagforbundet for bibliotekarer er blevet indfuseret hos magistrerne – så vi er et sted, hvor den klassiske forståelse af en bibliotekar er væk. Men det er bibliotekerne ikke. Så mere end at være en uddannelse, så er det en funktion. Det betyder, at det er de opgaver, bibliotekerne skal løfte i fremtiden, der vil definere bibliotekaren, og ikke uddannelserne. Og i den sammenhæng kan man holde øje med, om der med kandidatreformen også kan blive skabt nyt uddannelsesindhold, man nemmere kan se anvendt i forskningsbibliotekernes moderne portefølje af tjenester, fx datalogiske kompetencer.”

Umuligt travlt

Jens-Erik Mai er professor i Information og institutleder på Institut for Kommunikation på KU – et af de uddannelsesområder, bibliotekerne traditionelt rekrutterer medarbejdere fra – og så er han selv uddannet fra Danmarks Biblioteksskole. Men som Bertil Dorch påpeger han, at rekrutteringen af medarbejdere til universitetsbibliotekerne i dag er bredere, og snarere retter sig mod bestemte kompetencer end bestemte uddannelser. Derfor vil kandidatreformen næppe betyde det store i den sammenhæng. Og da reformen, som den ser ud nu, ikke lægger op til at fjerne eller nedlægge uddannelser, tror han heller ikke forskningsmiljøerne og bibliotekernes rolle i dem bliver synderligt udfordret.

Mere end at være bekymret for kandidatreformens påvirkning på bibliotekssektoren, er Jens-Erik Mai mest af alt skeptisk over for det faktum, at politikerne blander sig i, hvordan universiteterne skal drive universitet.

”Det at udvikle og lave andre typer uddannelserne er vi ikke skeptiske over for, for det er vi sådan set gode til at gøre i forvejen. Men at man fra politisk hold siger, at vi skal i drive uddannelse på en bestemt måde – det synes vi bare er dårlig praksis,” siger han.

Og så er der tidsaspektet. Ifølge det nuværende forslag skal de nye erhvervs kandidater være klar til optag i 2028, og de første bachelorer, der har mulighed for at tage dem, bliver optaget i 2025. Men eftersom bachelorerne skal vide, hvilke kandidatuddannelser de har retskrav på, når de påbegynder deres uddannelse, skal erhvervs kandidaternes endelige udformning lægge klar på samme tid. Dermed har man godt halvandet år til at blive enige om, hvordan de skal se ud, og hvad de skal indeholde. Og hvis man har in mente, at kandidatudvalget først kommer med deres anbefalinger i oktober i år, så har man travlt. Faktisk umuligt travlt, mener Jens-Erik Mai.

”Med de nuværende procedurer og regler for, hvordan man laver studieordninger, så kan det praktisk talt ikke lade sig gøre. Men vi må se, om retskravsreglerne bliver lavet om som en del af det her. Det kunne man jo godt forestille sig.”

Glem ikke fordybelsen

Blandt de studerende er der en udbredt opfattelse af, at kandidatreformen svækker den faglige fordybelse på uddannelserne. Det mener i hvert fald Esben Bjørn Salmonsens, som er forperson i Danmarks Studerendes Fællesråd (DSF).

”Den samlede reform-profil betyder, at vi får dårligere universitetsuddannelser i fremti-

“ Det er de opgaver, bibliotekerne skal løfte i fremtiden, der vil definere bibliotekaren, og ikke uddannelserne. Og i den sammenhæng kan man holde øje med, om der med kandidatreformen også kan blive skabt nyt uddannelsesindhold, man nemmere kan se anvendt i forskningsbibliotekernes moderne portefølje af tjenester, fx datalogiske kompetencer.

– Bertil Dorch, bibliotekschef SDU

den. Det er på kandidaten, den dybe faglighed i mange tilfælde ligger, og flere af dem står til at blive halveret. Det er grundlæggende vores største bekymring – hvordan får vi fordybelsen med, når det for nogen skal gå hurtigere med at blive færdig? Og det er bare rigtig ærgerligt, at man fra politisk hold ikke prioriterer at investere i uddannelse, for det er jo trods alt det, vi skal leve af i fremtiden.”

Esben Bjørn Salmonsens sidder selv i kandidatudvalget på vegne af de danske studerende, og her vil han sammen med Lauge Lunding Bach, uddannelsespolitisk næstforperson i DSF, blandt andet kæmpe for at undgå skævvridning i uddannelseslandskabet.

”Det er vigtigt, at vi ikke kommer til at nedprioritere nogle fagområder over andre, så man kommer til at ødelægge nogle af de forsknings- og uddannelsesmiljøer, der er brugt meget tid på at opbygge. Og så skal vi være enormt opmærksomme på, at der ikke kommer sådan en konkurrence-skævvridning med a og b kandidater, hvor de dygtige kan tage en 2-årig kandidat i København, mens andre kun kan tage en 1-årig i Aalborg. Vi skal sørge for, at alle universiteter i Danmark fortsat får mulighed for at udbyde dybe forskningsbaserede uddannelser.”

Når det kommer til de nye erhvervs kandidater, handler det for Esben Bjørn Salmonsens om at finde en god balance mellem at være studerende og arbejdstager.

”For nogle vil den her kombination mellem at arbejde og studere helt klart være spændende – at få en mere hands on tilgang, hvor man lærer, hvordan man bruger sin faglighed ude i virkeligheden. Men det kræver, at balancerne er rigtige. Vi synes, at den ugentlige arbejdstid på en erhvervs kandidat skal

ned på 20 timer mod de nuværende 25, hvis ikke længere ned. Og så skal man skabe noget fleksibilitet i erhvervskandidatordningen, ikke bare for universiteterne og arbejdsgiveren, men også for de studerende, for at få det til at give mening.”

Potentiale i erhvervskandidater

Da store dele af kandidatreformen i sin nuværende form er lagt an på erhvervsforløb, er det ikke en reform, universiteterne kan løfte alene. Derfor er det også vigtigt, at arbejdsgiverne vil være med – og at de forpligter sig på at skabe gode rammer om de studerende. Det mener Tine Segel, forperson i DM Digi og næstforperson i Kultur og Medier, der organiserer forbundets biblioteksansatte.

”Uanset hvilken model, man ender på, så handler det om, at kandidaterne får et solidt fagligt fundament og har en stærk tilknytning til studiet, også når de er i et forløb hos arbejdsgiveren. Det er et ansvar, arbejdsgiverne også skal tage på sig. Det er vigtigt, at de studerende ikke bliver ’ren arbejdskraft’, men at man anerkender, at de sådan set kommer med den nyeste faglige viden og teori, som jo også gør dem attraktive for arbejdsgiverne.”

Tine Segel mener, man med fordel kan se til, hvordan man har gjort i brancher uden for bibliotekssektoren, fx med elevuddannelser inden for administration eller finansøkonomi, hvor man både skal tage højde for læringsmål, men også bidrage til arbejdspladsen.

”Men helt generelt er det vigtigt, at det er tydeligt, hvad de studerende og arbejdsgiverne forpligter sig på,” siger hun.

Desuden ser Tine Segel et potentiale for bibliotekssektoren i de nye erhvervskandidater. Hun gør opmærksom på, at man aktuelt i Bibliotekernes Dialogforum har drøftelser om potentielle rekrutteringsudfordringer i sektoren og behovet for at tiltrække kandidater med specifikke biblioteksfaglige kompetencer.

”I den sammenhæng kunne man jo godt overveje, om man som samlet sektor skulle byde ind på erhvervskandidatuddannelserne og lave nogle, der er biblioteksrettede. Både i forhold til at forstå biblioteksvæsnen og sammenhænge, men også i forhold til at udvikle kompetencer inden for fx katalogisering eller informationssøgning,” siger hun.

”Når jeg lytter mig frem til, at der efterspørges biblioteksfaglige kompetencer rundt omkring i sektoren, så kunne man måske tænke en erhvervskandidat ind i den sammenhæng frem for at vente og se, om der skabes en tilrettet uddannelse. Men det er afgørende, at rammerne om de nye erhvervskandidatuddannelser er attraktive for både de studerende og arbejdsgiverne.”

Omlægning af kandidatuddannelserne

Regeringen, SF, Danmarksdemokraterne, Liberal Alliance og Det Konservative Folkeparti indgik i sommeren 2023 en rammeaftale om reform af kandidatuddannelserne. Aftalen betyder, at **10 procent** skal optages på nye forkortede kandidatuddannelser (1 ¼ år eller 75 ECTS) og **20 procent** skal optages på nye erhvervskandidater. Optaget af bachelorer skal nedskæres med **8 procent** fra 2025.

Andelen af kandidatuddannelser der forkortes

